

Ludas Matyi

Kóger Yvetta

PTE BTK OTNDI

HUCER 2021. május 27-28.

„Óvoda, vagy aggóda?”

A Ludas Matyi ironikus
kérdései az óvodáról

Ludas Matyi

A neveltetés kritikai
(és nevelő) erejére
építő „élclapok”
forrásértéke

- vicclap – élclap – szatirikus hetilap
- számos téma analízisének forrásanyaga (pl. Baska 2018, Somogyvári 2018, Tamás 2020, 2016, 2015, Kisörsi 2019, Takács 2006, 2003)
- felépítésük – szöveges és képi elemek (Tamás 2020)

Ludas Matyi

Monopolizált
komikum –
Az „ötvenes
évek” Ludas
Matyija

- Magyar Népköztársaság Alkotmánya – sajtószabadság?!
- sajtótermék, mint kollektív agitátor (Takács 2011 idézi Somogyvári 2018)
- egyeduralkodó szatirikus hetilap
- sajtópolitika: propaganda, „pozitív humor”, nevelő jelleg
(lásd Takács 2003, 2006, 2011, Fülöp 2017, Somogyvári 2018, Kisőrsi 2019)

Ludas Matyi

Módszertani keretek

Vizsgálati minta

- idődimenzió (1948-1959)
- adatkorpusz – szelektív stratégiájú mintavétel (Sántha 2006)
- „kistémák” szövegben és karikatúrában
/1953 jelentősége/

Képterpretáció

- képek valóságábrázolása (Sántha 2013, Támba 2015)
- Panofsky-féle ikonográfiai modell Mietzner-Pilarczyk által továbbgondolt változata (Mietzner-Pilarczyk 2008, 2010, 2013)
- szemiotika módszertani megfontolásai /denotáció-konnotáció/ (Sztompka 2009)

Óvodaügy a szocialista óvoda „hőskorában”

*„Felháborító!
Itt lógnak a téren
a legnagyobb
játékidőben”*

Ludas Matyi, 1949. április 15. 5. 16. 8.

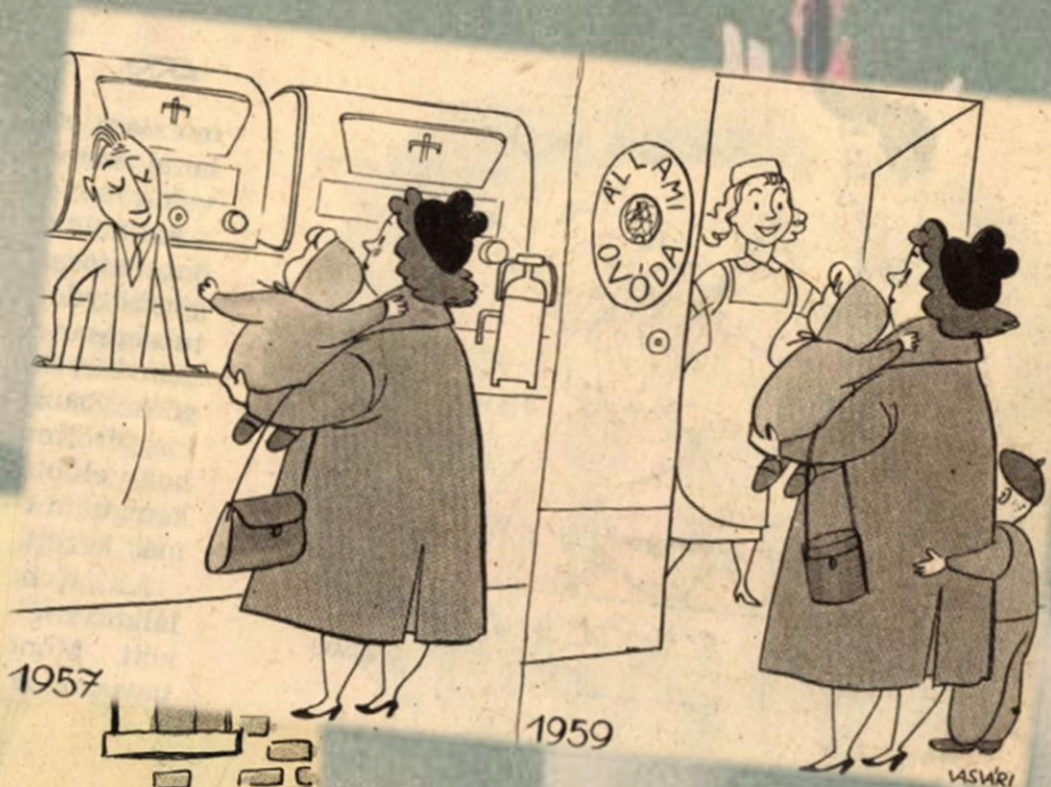
- 1948: addigi tradíciók megszakadása – új elveknek való megfelelés
- sajátosan kettős funkció – köznevelési és gyerekvédelmi intézmény
- óvoda iránti társadalmi igény – nők egyenjogúsítása/termelésben résztvevő nők számának emelése?!

Minden a terv szerint halad?! - Bővülő óvodahálózat

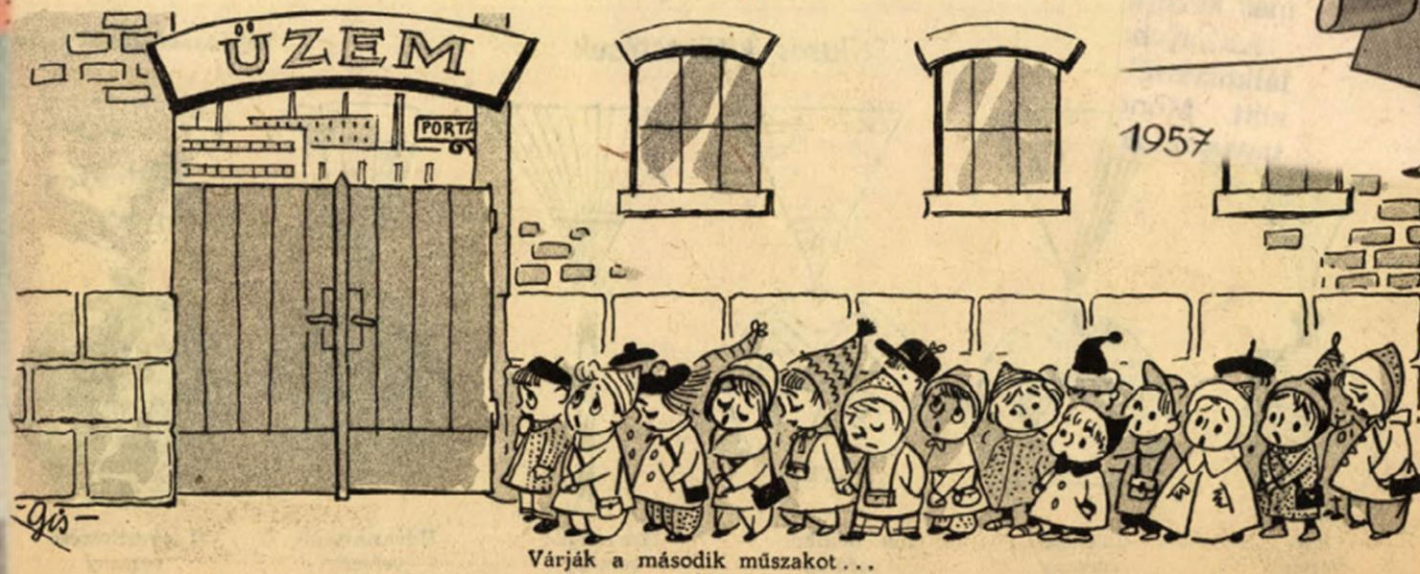
Ludas Matyi,
1951. április 26.
7. 17. 8.

Nincs elég óvoda

Ludas Matyi,
1959. március 5. 15. 10. 7.

Várják a második műszakot...

Ludas Matyi,
1958. március 27.
14. 13. 3.

Illuzórikus óvodakép

*„Boldog és elégedett volt minden szülő,
mert tudta, hogy amíg a gyerek játszik,
és alszik, addig ő dolgozik, s ez módfelett
megnyugtató.”*

Ludas Matyi, 1951. augusztus 23. 7. 34. 3.

Ludas Matyi,
1952. január 3.
8. 1. 4.

*„Mintha tündérországba és annak is legszebb
játékboltjában lépkednénk... Ragyog a szoba a
tisztaságtól, mint ahogy ragyog a gyermekek
vidám szeme is a napfényes, meleg szobákban.”*

Ludas Matyi, 1953. március 5. 9. 10. 6.

„Szülők Iskolája” – a családi nevelés állami orientációja

*„Most megcsíptelek, anyu!
Megint a fodrásznál vagy szülők
iskolája helyett!”*

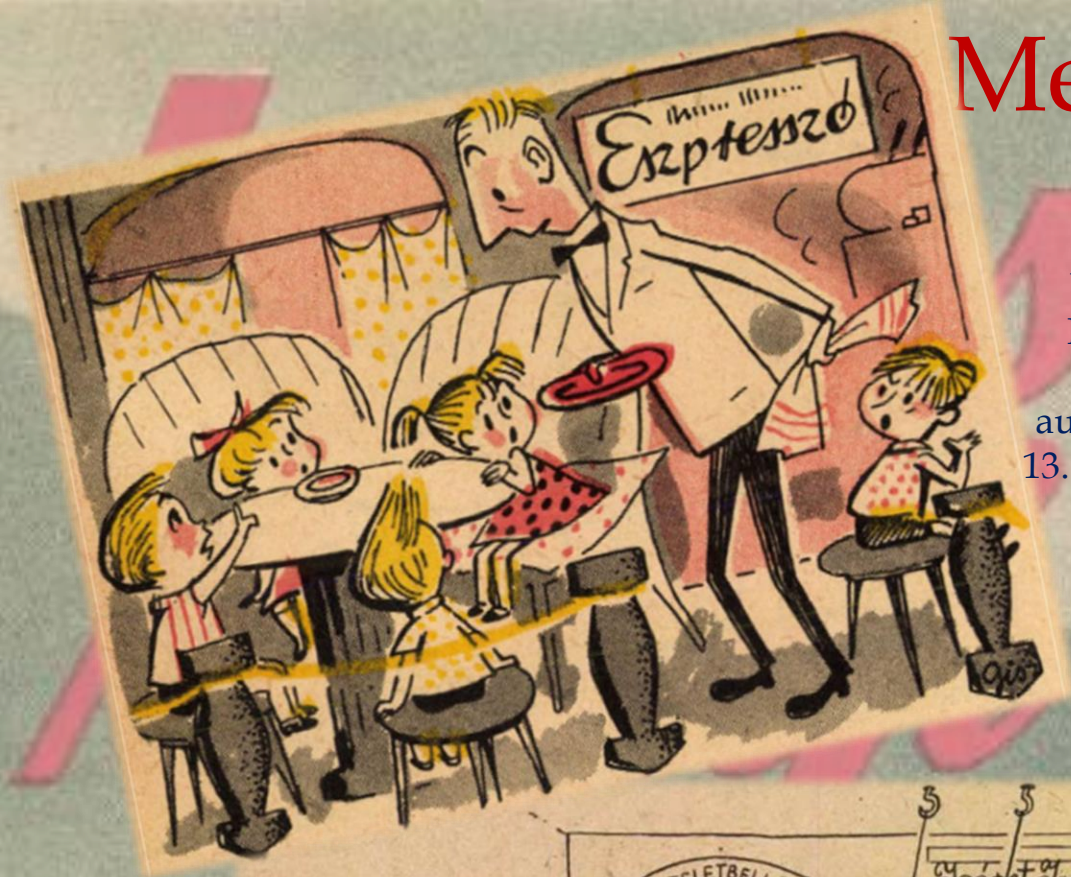
Ludas Matyi, 1950. február 23. 6. 9. 7.

*„-Nem, papa, ma
este ne! Nagyon
fárasztó napom volt
ma az óvodában...”*

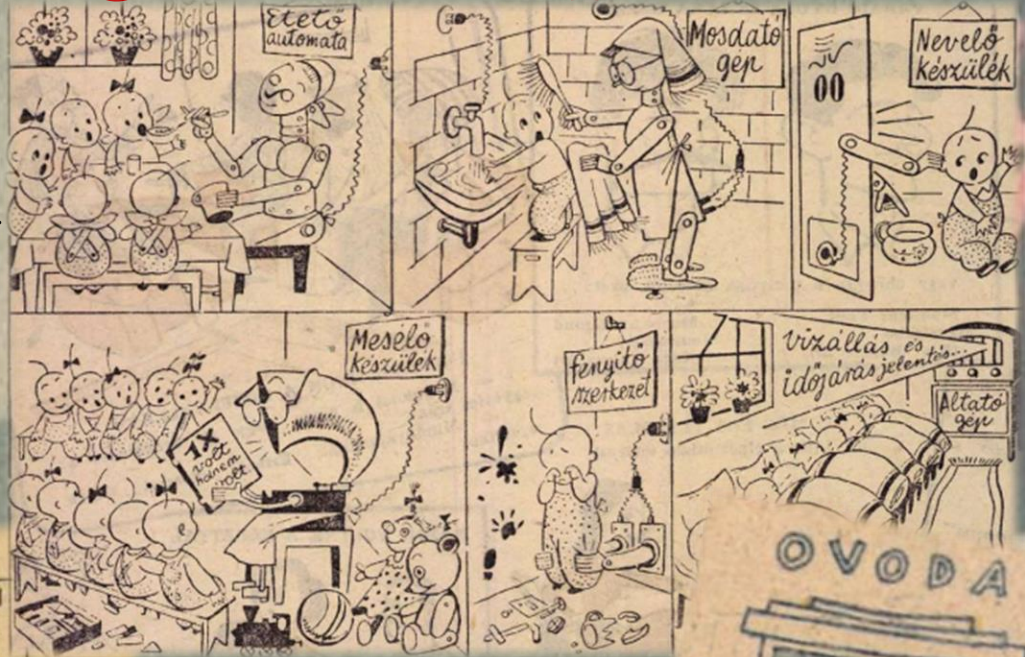
Ludas Matyi,
1958. december 25.
14. 52. 10.

Megválaszolásra váró kérdések – megoldandó problémák

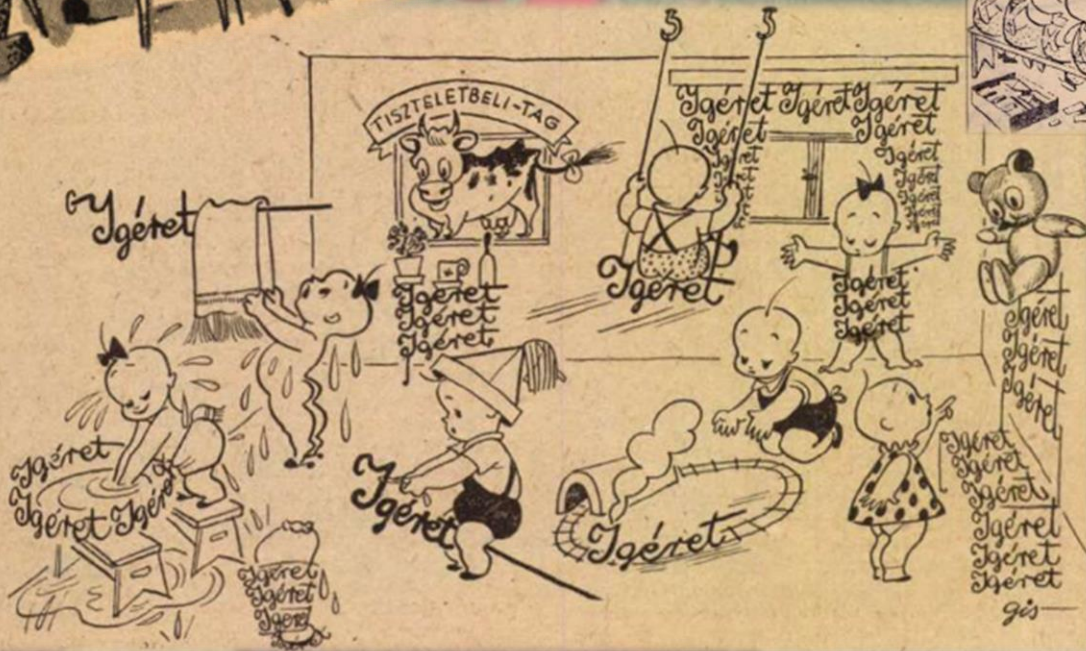

Ludas Matyi,
1959.
augusztus
13. 15. 33. 4.

Ludas Matyi,
1955. április 7.
11. 14. 6.

Ludas Matyi,
1953.
július 30.
9. 31. 2.

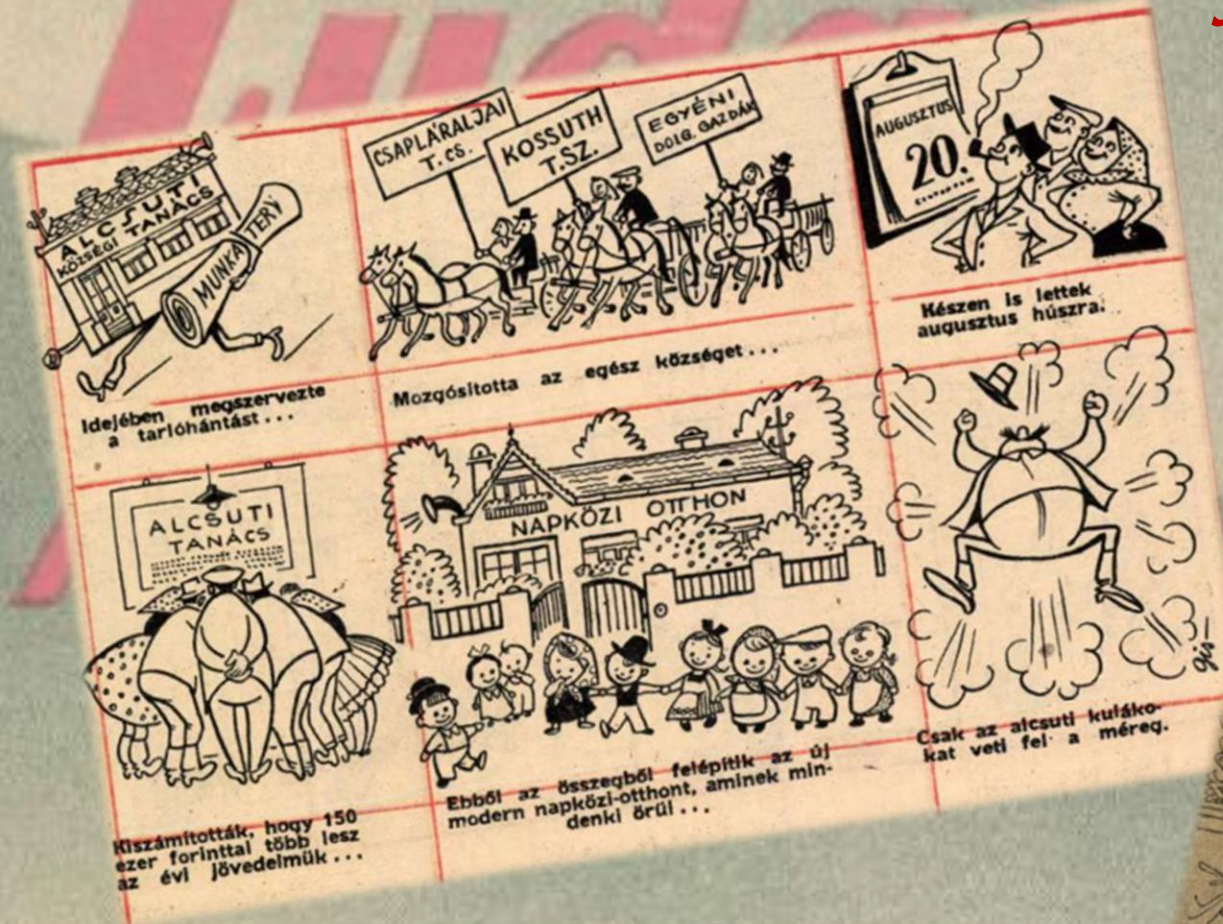
Ludas Matyi,
1950. november
3. 6. 45. 8.

Ludas Matyi,
1953.szeptember 3. 9. 36. 5.

Gyermekeken keresztüli propaganda

Ludas Matyi,
1950. október 6. 6. 41. 5.

„Az óvónéni azt mondta, hogy választás lesz. Én csak sok év múlva szavazok. Most helyettem te is szavazol ...”

Ludas Matyi, 1953. május 7. 9. 19. 7.

Irodalom

Baska Gabriella (2018): „Néptanítónak lenni nem comicum” A Borsszem Jankó tanítóképe. In: Fehérvári Anikó (szerk.): *A Borsszem Jankótól Bolognáig. Neveléstudományi tanulmányok. Metszéspontok* (sorozat). ELTE PPK – L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Fülöp Márton (2017): *A szocialista munkaverseny a vicclapok tükrében. Vállalkozásfejlesztés a XXI. században.* 154–180. http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/13_FulopMarton.pdf

Kelemen Elemér (1992): A magyar iskola milleniuma és az óvodatörténet. *Óvodai Nevelés*, 45. 10. szám. 339-340.

Kelemen Elemér (2000): Az óvoda a magyar társadalom történetében III. *Óvodai Nevelés*, 53. 6. 252–256.

Kisörsi Zsófia (2019): Érzelmek, ingázók, karikatúrák, Ludas Matyi. In: Valuch Tibor - Lukács Anikó - Tóth Árpád (szerk.): *Az érzelmek története.* Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület. 437–461.

Kövér Sándorné (1993): *Az értelmi nevelés története óvodáinkban 1828-1975 között.* Hajdúböszörmény.

Léderer Pál (1992): Teher alatt nő a pálma. *Esély*, 4. 3. 104–119.

Léderer Pál (1991): Nyomás az óvodákon. *Esély*, 3.2. 92–104.

Mietzner, Ulrike -Pilarczyk, Ulrike (2008): Bilder als Quellen in der erziehungshistorischen Forshung. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténetírás új útjai.* Gondolat Kiadó, Bp. 194-213.

Pilarczyk, Ulrike – Mietzner, Ulrike (2010): A képtudomány módszerei a neveléstudományi és társadalomtudományi kutatásokban. *Iskolakultúra*, 20. évf. 5-6. sz. 3-20.

Mietzner, Ulrike – Pilarczyk, Ulrike (2013): Képek forrásértéke a neveléstörténeti kutatásban. In: Hegedűs Judit – Németh András – Szabó Zoltán András (szerk.): *Pedagógiai historiográfia.* Új elméleti megközelítések, metodológiai eljárások. ELTE Eötvös Kiadó – Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bp., 31–50.

Irodalom

Molnár Balázs – Pálfi Sándor – Szerepi Sándor – Vargáné Nagy Anikó (2015): Kisgyermekkorai nevelés Magyarországon. *Educatio*, 24. 3. szám. 121-128.

Sántha Kálmán (2013): *Multikódolt adatok kvalitatív elemzése*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Sántha Kálmán (2006): *Mintavétel a kvalitatív pedagógiai kutatásban*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Somogyvári Lajos (2018): Államilag támogatott politikai karikatúra a „puha diktatúrában”: Kádári tabló 1963-ból. *Történelemtanítás*, 9. 1-2.

Takács Róbert (2003): Nevelni és felkelteni a gyűlöletet. A Ludas Matyi karikatúrái az 1950-es években. *Médiakutató*, 4. 1. 45–60.

Takács Róbert (2006): Pesti humor a szocializmus idején. A karikatúra, a szatíra és a politikai kabaré szerepe. 2000, 7-8. 90–107.

Tamás Ágnes (2020): *Talpra magyar, hí az urna!” Választások és választási kampányeszközök élclapokban (1867–1875)*. Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány, Szeged.

Tamás Ágnes–Vajda László (2018): *A magyar politikai karikatúra története*. Országház Kiadó, Budapest.

Tamás Ágnes (2017): Karikatúrák a propaganda szolgálatában (1939–1944). *Századok*, 151. 2. 407–442.

Tamás Ágnes (2016): Ellenségképek és önkép jugoszláv és magyar karikatúrákon (1945-1947). *Létünk*, 4. 139–153.

Tamás Ágnes (2015): Politikai állatsereglet a Borsszem Jankó hasábjain. *Magyar Könyvszemle*, 1. 43–57.

Támba Renátó (2015): A gyermek a közösségben – Deák-Ébner Lajos festészetében. *Mediárium*, 9. 1-2. 67–86.

Vág, Ottó (1979): *Óvoda és óvodapedagógia*. Tankönyvkiadó, Budapest.

Vág, Ottó (1993): *A kisgyermeknevelés története*. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, Miskolc.